

Fra integration til inklusion

Janne Hedegaard Hansen
Ph.d., lektor,
Institut for læring,
Danmarks Pædagogiske Universitetsskole,
Aarhus Universitet

”... at tosprogede småbørn understøttes i deres udvikling af pædagoger, der har kompetencer inden for dette felt”.

”... at tosprogede småbørn *i det almenpædagogiske miljø* understøttes i deres udvikling af pædagoger og andre professionelle, der tilsammen har kompetencer til at løse opgaven”.

Historisk og politisk

- Eksklusion og ikke-deltagelse udgør den vigtigste trussel mod sammenhængskraften
- Inklusion og deltagelse bekæmper fattigdom og eksklusion og sikrer sammenhængskraften

Ideologisk

- Salamanca-erklæringen retter sig mod en særlig vision om samfundets indretning og individers rettigheder
- Skoler, der har en inkluderende praksis, er de mest effektive skoler i forhold til at forebygge diskrimination og eksklusion samt sikre alles ret til uddannelse, dannelse og deltagelse

(UNESCO 1994)

Pædagogisk

- Inklusion bygger på læringsteorier, der har fokus på forholdet mellem læring gennem deltagelse i praksisfællesskaber
- Inklusion bygger på psykologiske teorier, der har fokus på sociale processer som forudsætning for individets udvikling

Hvilke problemer skal inklusion løse?

- Stadig flere børn henvises til social- eller specialpædagogiske foranstaltninger
- Udgiftsstigning er vanskelig at styre
- Det skaber marginalisering eller udstødelse
- Det skaber afvigelse og afvigeridentitet
- Effekten af de social- og specialpædagogiske indsatser er tvivlsom

Integration i praksis

- Integration forudsætter evnen og viljen til at tilpasse sig fællesskabet samt at ville og kunne integrere sig i fællesskabet

- Der stilles ikke spørgsmålstegn ved fællesskabets måde at være fællesskab på
- Bestemte individtyper og adfærdsformer, problematiseres, fordi de opleves som en trussel mod individet selv og mod fællesskabets sammenhængskraft

Det integrerende fællesskab

- Homogent
- Statisk
- Sammenhængskraft *sikres* gennem den enkeltes tilpasning til fælles normer, værdier og regler
- Sammenhængskraft *beskyttes* gennem sanktioner og interventioner mod den, der ikke vil eller kan tilpasse sig

Interventions- og sanktionsformer:

- Medicinsk-psykologisk
- Pædagogisk
- Moralsk

- Et klinisk blik: Arbejder med det individuelle behov uden for fællesskabet
- Et kontekstuel blik: Arbejder med barnet i relation til fællesskabet

Den integrerende praksislogik

- særlige vanskeligheder kræver en særlig viden og en særlig løsning i en særlig kontekst

Skelner mellem det almene og det specielle

En ekskluderende praksis

- Det er en pædagogisk legitim og professionel handling at udgrænse børn fra fællesskaber

Den gode gerning

Fordi vi gerne vil:

- Hjælpe og støtte barnet i dets udvikling og deltagelse
- Beskytte individet mod fællesskabet
- Sikre fællesskabets sammenhængskraft

Inklusion

- **Ret til deltagelse** i fællesskaber: deltagelse er selve forudsætningen for udvikling og læring
- **Anerkendelse** af barnets ressourcer
- **Respekt** for den enkeltes integritet

Det inkluderende fællesskab

- Heterogent
- Foranderligt
- Dynamisk
- Refleksivt
- Skabes og genskabes af de børn og voksne, der udgør fællesskabet

Forholdet mellem individ og fællesskab:

- Det er fællesskabets ansvar at sikre den enkeltes ret til deltagelse
- Både fællesskabet og individet stilles over for krav om forandring, men processen starter i fællesskabet
- Der sættes noget i værk i fællesskabet for at etablere nye betingelser for individets muligheder for deltagelse

- Et relationelt blik: Arbejde med fællesskabet *og* barnet

- Hvordan kan de almenpædagogiske miljøer sikre tosprogede børns ret til deltagelse, udvikling og læring?

Dokumentation

- Hvilke forhold i den eksisterende praksis fremmer barnets deltagelse, trivsel, læring og udvikling?
- Hvilke forhold i den eksisterende praksis hæmmer barnets deltagelse, trivsel, læring og udvikling?
- Hvilke betingelser skal være til stede, for at barnet udvikler sig, lærer og trives i fællesskabet?

Den inkluderende praksis er:

- Relationsbaseret
- Situationsbetinget
- Kontekstafhængig

Den pædagogiske løsning skal findes i det konkrete møde og i nuet

Kompetencer og faglighed

- Specialisters kompetencer skal forskydes og anvendes i de almenpædagogiske miljøer
- Specialister skal fungere som konsulenter
- Det pædagogiske personale skal kompetenceudvikles
- Flerfaglighed